

De ingrijpende electorale verschuivingen in Suriname

Eind maart/begin april was ik in Suriname, waar op basis van mijn aanwijzingen een grootschalig opinieonderzoek is gehouden, in de aanloop naar de verkiezingen op 25 mei a.s.

In tegenstelling tot veel andere landen, zoals in Nederland, is het in Suriname nog wel goed mogelijk kiezers thuis te ondervragen. De 30 enquêteurs, die door LC Media – Carlos Dunham waren aangetrokken, werden uitgerust met een tablet en onderzoeksoftware en hebben in 6 dagen ruim 1700 vraaggesprekken afgenomen in 6 van de 10 distrikten (provincies) van Suriname, waar ongeveer 86% van de kiezers woont. Dat gebeurde via de zogenaamde “random walk methode”. Een vorm die in de jaren zeventig ook breed in Nederland en de VS werd gebruikt, voordat het minder goed mogelijk werd mensen thuis te enquêteren. In Suriname heb ik ook zelf meegedaan met het enquêteren, mede om er nog een beter gevoel van te krijgen.

De vraaggesprekken werden elke dag 's avonds laat vanuit de tablets geüpload en door mij geanalyseerd, o.a. ook ten aanzien van representativiteit en kwaliteit van de enquêteurs.

Doel van LC Media – Carlos Durham was een onafhankelijk onderzoek te organiseren, waar in ieder geval geen discussies over zouden ontstaan voor wat betreft de onafhankelijkheid en kwaliteit. In Suriname wordt blijkbaar snel dit soort activiteiten verdacht gemaakt door het aan bepaalde partijen te koppelen, waardoor de uitslagen ook niet meer serieus hoefde te worden genomen.

Ik was alleen verantwoordelijk voor de tabellen. Dat ze een goed beeld gaven van de mening van de Surinamers. De tekst van het rapport en de verdere interpretatie was voor rekening van LC Media. Door in [dat rapport](#) alle tabellen te plaatsen kan iedereen daar ook weer zijn eigen conclusies uit trekken.

Toen ik in Suriname was werd ik een paar keer [geïnterviewd door journalisten](#), waarbij ik aangaf wat ik daar aan het doen was. De resultaten van het onderzoek zouden 2 a 3 weken later naar buiten worden gebracht.

Fascinerend was wat er vervolgens gebeurde. Nog voordat de publikatie (het onderzoeksrapport) van de eindresultaten van de peilingen was afgerond, is er door LC Media een deelrapport opgesteld (op basis van de gedane peilingen), in opdracht van één van de grote politieke partijen in Suriname, de VHP, een partner binnen de V7 combinatie. Dat rapport lekte echter uit nog voordat de publikatie van de resultaten van de peilingen bekend werd. Van het uitgelekte rapport verschenen er delen in de pers, welke niet in de juiste kontekst waren geplaatst. Men ging er echter vanuit dat het de publikatie van de resultaten van de peilingen betrof.

En op basis daarvan kwam er kritiek los. Vooral door Julian With. Ik kende hem niet, en toen [ik las](#) en hoorde wat hij zei, dacht ik dat het een cabaretier was. Maar het bleek een “criticus” te zijn. Veel halve en hele onzin, waar ik hartelijk om kon lachen.

En er werden ook vragen gesteld over de uitvoering van het onderzoek. In ieder geval wel door een [echte wetenschapper \(Jack Menke\)](#). Rondom de onderwerpen steekproeftrekking en kansberekening. Daarbij werd de onderzoek-uitvoering afgezet tegen een wetenschappelijk ideaal, dat in ieder geval in Nederland de laatste 30 jaar niet meer in de praktijk is gerealiseerd (en in Suriname als het al uitvoerbaar is, de kosten van het onderzoek met een factor 4 of zo zal verhogen). Daarnaast zal het voor de uiteindelijke uitslagen niets of amper wat uitmaken.

Nu was ik al veel gewend toen ik in 1976 met mijn onderzoeken startte bij het programma “In de Rooie Haan” van de kritiek [van het wetenschappelijke establishment](#), maar de term [“wetenschappelijk kolonialisme”](#) had ik nog nooit in mijn richting gekregen. Je laat je blijkbaar veel ontglippen, zelfs als wetenschapper, als je gevoel overheerst wordt door “jalousie de metier”.

Vervolgens verscheen ergens het “onderzoeksrapport” op papier. Maar daarbij bleek dat iemand de teksten had veranderd welke stonden in het rapport bestemd voor de VHP. En er was onder andere in het begin ingezet dat dit onderzoek in opdracht was gedaan van de NDP (de partij van Bouterse). Een poging blijkbaar om het onderzoek (met positieve resultaten voor de NDP), verdacht te maken.

Het was al met al een bijzondere week in Suriname en een boeiende kennismaking met het mooie land. Ik had me vooraf in de electorale ontwikkelingen in Suriname uit het verleden verdiept, met de grote scheiding tussen de verschillende bevolkingsgroepen met een eigen herkomst (Afrika, India, Indonesië en uit Suriname zelf). En juist op dat punt leverde het onderzoek opmerkelijke resultaten op. En één tabel van dat onderzoek geeft de grote transitie die de Surinaamse samenleving doormaakt al een geruime tijd doormaakt goed weer. En dat is een ontwikkeling die lijkt op hetgeen in Nederland in de jaren zestig-zeventig van de vorige eeuw werd ingezet: de ontzuiling. Tot dat moment was de samenleving in Nederland sterk verdeeld met eigen zuilen, zoals de katholieke en de socialisten. Met hun eigen omroepen, kranten en partijen. KVP, ARP en CHU (nu samen in het CDA) haalden tot aan de zestiger jaren samen steeds ongeveer 50% van de stemmen en de PvdA 30%. Sindsdien is dat ingrijpend veranderd. Bij de Provinciale Statenverkiezing haalden CDA en PvdA samen nog geen 25%.

In Suriname was de VHP de grote partij van de Hindoestanen en de NPS die van de Creolen/ Afro-Surinamers. In diverse combinaties met andere kleinere partijen kregen zij tot aan 1977 het overgrote deel van de stemmen [bij verkiezingen in Suriname](#).

Sinds de verkiezingen van 1987 werken deze twee partijen met elkaar samen (ook steeds weer in combinaties met kleinere partijen), maar zie je hun aanhang gestaag zakken. In 2000 haalden ze nog bijna 50% en de NDP van Bouterse (ook weer in combinatie met kleinere partijen) 15%. In 2005 zakte de score van de combinatie van VHP en NPS nog maar ruim 40% en de NDP steeg naar 23%. In 2010 zakte VHP en NPS naar ongeveer 25% en NDP scoorde ongeveer 35%, voor het eerst groter dan die twee partijen.

De peiling van enkele weken in Suriname geleden laat zien dat die trend zich stevig lijkt door te zetten. De NDP doet nu alleen mee aan de verkiezingen, terwijl VHP en NPS met 4 andere –kleinere- partijen de combinatie V-7 vormt. Een tabel uit het onderzoek laat goed zien hoe de Surinaamse variant van de ontzuiling electoraal is verlopen. Daar wordt de uitslag van 2010, volgens opgave van de ondervraagden, en het voornemen voor het stemmen op 25 mei a.s. naast elkaar gezet in relatie tot de factor leeftijd en bevolkingsgroep. (Met jong worden daarbij de kiezers aangegeven die nu tussen de 18 en 40 zijn en met oud, boven de 40 jaar).

Dit is die tabel. Via een index wordt de verschuiving tussen 2010 en 2015 weergegeven. Het is steeds de eerste partij (Mega-combinatie – NDP) gedeeld door de tweede (met daarin dus een dominante rol voor VHP en NPS).

		Leeftijd bevolkingsgroep combinatie								
		Totaal	Totaal jong	Jong-Hindoest	Jong-Creool	Jong-Overig	Totaal oud	Oud-Hindoest	Oud-Creool	Oud-Overig
Welke partij heeft u in 2010 gestemd?	Megacomb	32%	32%	27%	40%	32%	32%	26%	45%	32%
	Nieuwe Front	25%	21%	31%	16%	16%	29%	39%	31%	20%
	Overige partijen	15%	12%	26%	25%	35%	18%	14%	8%	24%
	Niet gestemd/weet niet meer/te jong	29%	35%	17%	20%	17%	21%	21%	17%	24%
Op welke partij bent u van plan op 25 mei 2015 te stemmen?	NDP	38%	43%	37%	57%	43%	32%	27%	45%	33%
	V7	20%	17%	25%	7%	15%	23%	32%	21%	17%
	Overige partijen	9%	10%	2%	12%	14%	8%	5%	6%	12%
	Weet nog niet/ga niet stemmen	33%	30%	36%	24%	28%	37%	37%	28%	38%
Index 2010 Megacomb/Nieuw Front		1,3	1,5	0,9	2,5	2,0	1,1	0,7	1,5	1,6
Index 2015 NDP/V7		1,9	2,5	1,5	8,2	2,9	1,4	0,8	2,1	1,9

Uit deze tabel is op verschillende manieren goed te zien welke structurele trend zich binnen het Surinaamse Electoraat aan het voltrekken is:

- De index verschuift tussen 2010 naar 2015 van 1,3 naar 1,9. Dat houdt dus in dat de verhouding duidelijk ten voordele van de NDP is verschoven. Bij de oudere kiezers is het een kleinere verschuiving (van 1,1 naar 1,4) dan bij jongere kiezers (van 1,5 naar 2,5).
- Bij de oudere Hindoestanen was en is de index onder de 1 (van 0,7 naar 0,8), maar ook hier zien we een versterking van de NDP. Bij de jongere Hindoestanen verschuift de index fors (van 0,9 naar 1,5).
- Bij de oudere Creolen verschuift de index van 1,5 naar 2,1. Bij de jongere Creolen zien we de forste verschuiving (van 2,5 naar 8,2!).
- Ook bij de groep overige kiezers zien we bij de oudere en jongere vergelijkbare patronen. De indices zijn hoger dan het gemiddelde van de eigen leeftijdsgroep.

Deze trend is in lijn met de richting van de verkiezingsuitslagen sinds 1987. Belangrijk is daarbij te beseffen dat de kiezers die in dat jaar 18 jaar oud waren, inmiddels 46 jaar oud en bijna 60% van het electoraat vormen. (In Nederland zijn de kiezers gemiddeld fors ouder). 13% van de kiezers mag dit keer voor het eerst stemmen, terwijl dat in Nederland bij de volgende Tweede Kamerverkiezingen na 4 jaar ongeveer 5% is. De invloed van de jongere kiezers op de uitslag is dus in Suriname beduidend hoger dan in Nederland. En die jongere kiezers stemmen veel minder dan de oudere kiezers nog langs de lijnen van de bevolkingsgroepen.

Bij die jongere kiezers valt de index NDP/V7 sterk in het voordeel van de NDP uit (met een score van 2,5). Terwijl die index in 2010 bij de oudere kiezers 1,1 was.

Deze tabel ligt in het verlengde van de verkiezingsuitslagen in Suriname sinds 1987. De jongere kiezers wenden zich af van de traditionele partijen en bij hen speelt de herkomst een veel minder grote rol dan bij de ouderen.

Het lijkt er sterk op dat de uitkomst van de verkiezingen op 25 mei a.s. in Suriname een bevestiging van dit patroon zal laten zien.

29 april 2015

Maurice de Hond